

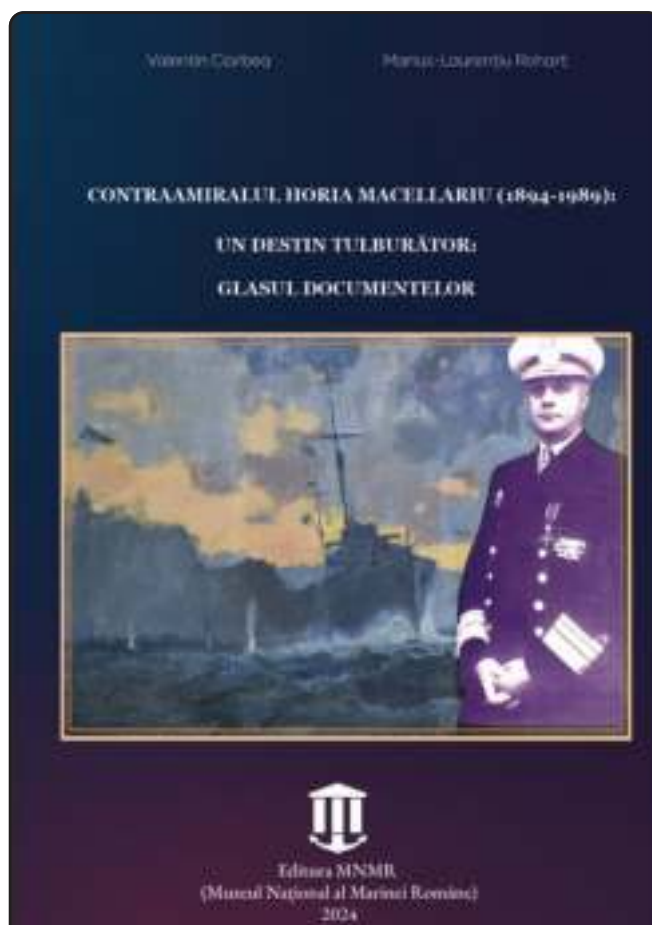
CONTRAAMIRALUL HORIA MACELLARIU (1894-1989): UN DESTIN TULBURĂTOR: GLASUL DOCUMENTELOR, EDITURA MNMR, 2024, 362p.

În panopia ofițerilor de marină ai României cu siguranță un loc de frunte îi aparține contraamiralului Horia Macellariu. Afirmatia este justificată nu doar de faima de comandant de unități și mari unități navale de luptă, cât și de aura de luptător al cauzei potrivnice regimului comunist, instalat abuziv după 23 august 1944.

Lucrarea „Contraamiralul Horia Macellariu (1894-1989): Un destin tulburător: glasul documentelor” face parte dintr-un proiect mai amplu, care s-a derulat pe parcursul anului 2024. La împlinirea a 130 de ani de la nașterea marelui amiral – 28 aprilie/10 mai 1894 - și 35 de ani de când a trecut la cele veșnice – 10 iulie 1989 – Statul Major al Forțelor Navale a decis să numească anul 2024 „Anul contraamiral Horia Macellariu” pentru Marina Militară a României.

Acest tribut frumos adus vieții și carierei celui care a întruchipat idealul militarului român nu putea fi complet fără un volum care să detalieze toate aceste aspecte. Și cine mai potrivit să contribuie la înfăptuirea omagiului decât un cercetător care a dedicat o bună parte a rândurilor produse tocmai marelui marinar – prof. univ dr. Valentin Ciorbea. Și alegerea partenerului său în demersul științific s-a dovedit inspirată. Comandorul (r) Marius-Laurențiu Rohart, director al Muzeului Național al Marinei Române (2013-2024) și-a dobândit titlul de doctor în Istorie sub coordonarea profesorului V. Ciorbea cu o teză dedicată leadership-ului și liderilor navali.

Despre contribuțiile aduse de profesorul V. Ciorbea cinstirii contraamiralului H. Macellariu se poate scrie



mult. Fie doar prin cele două volume anterioare acestuia, el a clădit un veritabil fond de informații, a deslușit din lucrurile mai puțin cunoscute ale activității amiralului la unități de luptă sau în comandamentele superioare ale Marinei și a documentat cea de-a doua parte a vieții sale, petrecută în mare parte în temnițele comuniste. Astfel, primul volum, „Contraamiralul Horia Macellariu (1894-1989). Autobiografii din temniță. Miscelaneea”, apărută la Editura Oamenilor de Știință din România în 2016, a surprins prin mesajul tulburător al unui militar cu onoare, rămas loial regimului pe care l-a servit neîntrerupt. Nu ar fi o exagerare să afirmăm că, după editarea volumului de memorii „Un destin în uragan”, această lucrare a profesorului V. Ciorbea reprezenta la data apariției cea mai importantă sursă pentru cei interesați de soarta celui care a participat efectiv cu navele la evacuarea Crimeii și apoi la tragicele evenimente din august – septembrie 1944.

După alte numeroase articole și studii, profesorul V. Ciorbea a „recidivat” în anul 2021, cu largul concurs al cercetătorilor de la Muzeul Național al Marinei Române, lansând volumul „23 August 1944 la Constanța: Cazul amiralului Horia Macellariu - Testimonii” alături de Dan-Dragoș Sichigea, șef de secție la muzeu. Volumul unea armonios cele două componente: drama Marinei Regale a României după 23 august 1944 și soarta celui care comanda principalele

ei forțe la Marea Neagră, contraamiralul H. Macellariu. Schimbarea taberei de către forțele politice de la București a pus marina română, ca de altfel întreg sistemul de apărare, într-o poziție extrem de dificilă. Fostul aliat german a devenit peste noapte potențial dușman, lucru confirmat ulterior. Cu atât mai grea a fost sarcina marinei la Constanța, acolo unde navele române și germane erau intercalate în port și amiralul Berlinului, Helmuth Brinkmann, avea ordine să captureze flota și portul. Plecarea germanilor spre sud și evitarea oricărui distrugerii în port și în oraș au fost posibile și datorită eforturilor diplomatice ale contraamiralului H. Macellariu, lucru care îl va costa apoi scump.

Volumul din 2021 a cuprins și memoriul militar al bravului marinar. Pentru cei care nu cunosc această sintagmă, trebuie să arătăm că este vorba de documentul care însumează toate funcțiile ocupate, mutările, notările de serviciu, decorațiile și pedepsele, deci o veritabilă oglindă către activitatea militară a unui ofițer. Cu alte cuvinte, un izvor extrem de prețios și un tablou sugestiv, cu clarificările respective, care oferă cititorului șansa cunoașterii carierei ireproșabile a unui ofițer de elită al Marinei, după cum îl caracterizau aproape toți comandanții.

Iată că în anul 2024 avem parte de lucrarea care întregeste opera dedicată contraamiralului Macellariu, aici de față – „Contraamiralul Horia Macellariu (1894-1989): Un destin tulburător: glasul documentelor”. La fel ca precedentele, rigoarea de care au dat dovadă cei doi autori a impus utilizarea numeroaselor surse inedite, documente de la Arhivele Militare Naționale Române, dar și unor lucrări de istorie generală și specială care aduc precizări importante despre unitățile unde a servit ofițerul, navele pe care a navigat sau diferitele persoane care i-au fost comandanți sau subordonați, figuri importante și ele ale Marinei Militare a României.

Coautorul lucrării, comandor (r) Marius-Laurențiu Rohart, a susținut în 2022 teza intitulată „Evoluția Marinei Militare a României din perspectiva liderilor și a leadership-ului (1877 ÷ 1944)” și are astfel justificarea de a analiza cariera și acțiunile contraamiralului H. Macellariu prin prisma teoriilor privind leadership-ul militar. Având calități de lider prin excelență, el a arătat calități deosebite în toate posturile pe care le-a ocupat.

Prima parte a lucrării de față, „Repere biografice”, parcurge toate jaloanele vieții și carierei marelui marinar, de la copilăria lui în Craiova la ultimii ani de viață, după eliberarea din închisoare. Atrage atenția iubirea de timpuriu descoperită de tânărul Horia Macellariu pentru marinărie, ceea ce l-a determinat să urmeze

cariera armelor în această armă. O sursă vitală pentru identificarea traseului lui în Marina Militară a României rămâne memoriul personal, dar cei doi autori au depășit cadrul limitat al prezentării funcțiilor și realizărilor respective. Studiul lor analizează evoluția amiralului prin prisma relațiilor cu colegii și superiorii și oferă unele perspective asupra corpului ofițeresc de marină din perioada interbelică.

O caracteristică a ofițerilor de marină era alternanța perioadelor de activitate în cadrul unităților la uscat, cu stagiile de ambarcare, necesare pentru a promova în grad. Pentru locotenentul H. Macellariu, lunile petrecute la bordul navelor în timpul Primului Război Mondial au fost o pregătire la fel de valoroasă ca activitatea în cadrul statului major al Flotei de Operațiuni. Nu mulți ofițeri de marină români au avut calitățile sau, poate, ocazia, să arate că sunt stat-majoriști și comandanți excepționali, dar contraamiralul H. Macellariu, care a comandat apoi unele dintre cele mai importante nave de război ale Marinei Române, a impresionat de la început și în activitatea la bord. Viceamiralul Ioan Georgescu, la vremea aceea locotenent comandor, i-a fost comandant și în 1918 la fel ca în cel de Al Doilea Război Mondial și remarcă inteligența, conștiințiozitatea și capacitatea de muncă a tânărului locotenent, calități dublate de disciplina și perfectă educație militară, care-i vor servi de-a lungul unei cariere fără reproș. În anii '20 au urmat posturi din ce în ce mai importante, în cele două divizii ale Marinei, precum comanda Școlii de Pilotaj din cadrul Diviziei de Dunăre, la a cărei înființare a contribuit decisiv. Școala a reprezentat primul contact cu activitatea pedagogică militară și cu problemele administrative. Ambarcat pe distrugătorul „Mărășești” în 1923, H. Macellariu a arătat din nou că era un ofițer pe care Marina putea conta și că „în executarea serviciului, se identifică cu el și pune toată dragostea și râvna să ducă la bun sfârșit orice însărcinare dată”, după cum nota viitorul ministru al Aerului și Marinei, căpitanul comandor Nicolae Păiș, care-i era superiorul direct. Contribuția ofițerului la buna desfășurare a activității de instrucție pe „Mărășești” a fost remarcată și de comandanții Forței Navale Maritime și Diviziei de Mare.

Am selectat doar unele fragmente din memoriul personal al contraamiralului H. Macellariu, dar trebuie subliniat că și în perioadele următoare același notări la superlativ au caracterizat evoluția lui în Marina Regală. Deși s-ar putea crede că apogeul carierei lui a fost la Marele Stat Major, acolo unde a condus secțiunea dedicată Marinei Militare, autorii arată elocvent că ofițerul s-a simțit mai în largul lui aproape de teatrul de operații. Iar începând din 1941 acesta era la

malul Mării Negre, la Constanța, acolo unde a condus întâi Escadrila de Distrugătoare și apoi Forța Navală Maritimă.

Contactele cu aliații germani au început în 1941, când din funcția de Șef al Statului Major al Marinei a trebuit să facă față nu numai unor cerințe organizatorice, cât și exigențelor diplomatice în raport cu Misiunea Navală Germană. Integrarea forțelor Marinei Regale în structurile navale germane, proaspăt create pentru Marea Neagră, a dus de fapt la subordonarea ei intereselor aliatului mai puternic, ceea ce comandorul H. Macellariu nu putea accepta. Din propriile-i declarații, viceamiralul Wilhelm Fleischer, care conducea Misiunea Navală Germană și apoi Comandamentul German Amiral Marea Neagră, a propus reorganizarea Marinei Române. Rezistența factorilor de conducere ai Armatei Române a fost susținută de comandorul H. Macellariu, care a apărat astfel interesul național care impunea păstrarea controlului asupra navelor de luptă.

Misiunea germană a fost astfel obligată să trateze cu el, ca șef al Statului Major al Marinei. Cu toate acestea, demonstrând încă o dată că punea interesele armeei mai presus de eventualele orgolii și ambiții personale, comandorul H. Macellariu a contribuit la lucrările de stat major pentru Campania din Est. Mutarea

la Misiunea Germană din România a însemnat pentru comandorul Horia Macellariu o etapă în care a apărat cu fermitate interesele românești, a limitat amestecul structurilor germane în activitatea Marinei Regale. Despre aceste aspecte Horia Macellariu dă detalii în *„Viața mea”* scrisă în Penitenciarul Gherla, după cum notează autorii.

Nu surprinde faptul că și din funcția de comandant al flotei României la Marea Neagră el a primit cele mai înalte laude. Cea mai importantă acțiune la care a participat - „Operația 60.000” constituie vârful apogeului participării Marinei Regale a României la războiul contra U.R.S.S. Principala dovadă este că pe navele românești nu s-au înregistrat pierderi nici în oameni nici materiale, deși convoierea s-a desfășurat în contact nemijlocit cu aviația și marina sovietică. Și chiar și așa, pentru el au urmat dificilele zile de după 23 august, până la transferarea la București, perioadă în care a trebuit să trateze cu ocupantul sovietic sosit la Constanța.

Lucrarea reia următorul pasaj din viața contraamiralului H. Macellariu – „Autobiografiile din temniță”, cu trei subdiviziuni, *Viața mea*, *Declarațiune* și *Autobiografia scrisă în penitenciarul Dej* și se încheie cu o interesantă secțiune de fotografii formând un traseu al vieții în imagini.